

Co z tego wynika, czyli o produktach i rezultatach

**Mini poradnik dla Wnioskodawców składających wnioski
w ramach konkursu Media dla demokracji**

sierpień 2022

Wstęp

We wniosku (w punkcie C4) prosimy Was o określenie, jakie będą najważniejsze produkty i rezultaty Waszego projektu. Niniejszy poradnik przygotowaliśmy po to, aby ułatwić Wam wypełnianie tej części wniosku.

W naszym Programie (podobnie jak w wielu innych) pytamy Was zarówno o produkty, jak i rezultaty projektów. Przyjęte przez nas definicje tych pojęć, które wydają się dość intuicyjne, są następujące:

Produkty to bezpośrednie efekty działań, czyli **policzalne dobra i usługi**, które powstały lub zostały przeprowadzone w ramach projektu, np. odbyte szkolenia, utworzona strona www, fakt, że odwiedziło ją X osób, przeprowadzony monitoring, zorganizowany piknik lub proces konsultacyjny.

Rezultaty to korzyści, jakie wynikają z przeprowadzonych działań, czyli **zmiana**, którą realizowane przez Was działania wywołują wśród odbiorców projektu (np. dziennikarzy/ek, wydawców/czyń) lub szerzej – wśród odbiorców mediów np. podniesione kompetencje, zbudowane relacje, funkcjonowanie nowego rozwiązania wprowadzonego w wyniku rzeczniczego.

Zdajemy sobie sprawę, że w przypadku wielu projektów o wiele łatwiej określić produkty niż rezultaty, ale obydwa elementy są bardzo ważne. Właściwe określenie, jakie będą produkty i rezultaty Waszego projektu, pomoże Wam (jako jego realizatorom) i nam (jako Operatorowi Programu) odpowiedzieć na pytanie, co wynika z faktu, że zrealizowaliście projekt – co powstało, co się odbyło, ale także co w związku z tym się zmieniło i czy udało Wam się skutecznie odpowiedzieć na problem, na który zamierzaliście odpowiedzieć.

Oczywiście zdajemy sobie też sprawę, że niekiedy przejawy takiej zmiany można zauważyć dopiero po dłuższym czasie, znacznie wykraczającym poza okres realizacji projektu i jego sprawozdawania. Niemniej z pewnością są i takie rezultaty, które będą widoczne szybciej.

Na tle innych konkursów w programie Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy wielkość poszczególnych dotacji, które przyznamy tym razem jest znacząca, więc tym bardziej **chcemy Państwa zachęcić do zmierzenia się z niełatwymi pytaniami jaką zmianę**

przyniesie Wasz projekt, a formułując to dosadniej - co wyniknie z tego, że kogoś przeskolicie, spotkacie, że powstaną jakieś teksty, że ktoś je przeczyta... Jak to może wpłynąć na rzeczywistość?

Zdajemy sobie sprawę, że tu nie ma łatwych odpowiedzi, bardzo jednak zachęcamy do ich poszukania. Zwracamy też uwagę, że **koszty ewaluacji** (zebrania informacji i zbadania na czym ta zmiana polega i jaka jest) mogą być ujęte w budżecie. Bardzo do tego zachęcamy. Ta wiedza może być Państwu przydatna nie tylko na potrzeby tego projektu, ale także dalszych Waszych działań.

Nasz poradnik nie jest kompleksowym opracowaniem, ale mamy nadzieję, że i tak będzie dla Was przydatny. W rozdziale 1. opisaliśmy kilka prostych porad dotyczących określania produktów i rezultatów. Natomiast w rozdziale 2 zgromadziliśmy kilka podpowiedzi dotyczących różnego rodzaju materiałów (publikacji, narzędzi), które mogą być pomocne przy określaniu produktów i rezultatów oraz ich mierzeniu.

Postaramy się także służyć Wam pomocą w tym zakresie na etapie realizacji projektów (m.in. poprzez organizację warsztatów na ten temat).

1. Porady dotyczące określania produktów i rezultatów

Jak już wspominaliśmy, we wniosku prosimy o możliwie szczegółowe przedstawienie informacji dotyczących planowanych produktów i rezultatów. Prosimy o uzupełnienie i rozwinięcie informacji zawartych we wniosku wstępnym oraz określenie **wartości wskaźników** poszczególnych produktów i rezultatów. Te wartości mogą być wyrażone w liczbach albo procentach, w zależności od tego, czego dotyczy dany wskaźnik.

O **kompleksowy opis produktów i rezultatów**, które będą wynikiem Waszego projektu, prosimy Was w punkcie **C4** wniosku. Ten opis będzie dla nas punktem wyjścia do zrozumienia, co konkretnie chcielibyście osiągnąć w ramach projektu i jak zamierzacie to zmierzyć.

W formularzu wniosku (dostępnym na stronie naszego Programu i w stopce w Internetowym Systemie Wniosków) znajdują się **pytania pomocnicze**, z których warto skorzystać, wypełniając punkt C4:

- Jakie produkty (dobra lub usługi) powstaną w czasie realizacji projektu?
- Ile osób, z jakich grup / środowisk weźmie udział lub skorzysta z planowanych działań?
- Do jakiej zmiany doprowadzą prowadzone działania, jakie korzyści przyniosą? (np. zmiana postaw, wiedzy, praktyk)
- Jakie będą wskaźniki tej zmiany, czyli w jaki sposób będzie się przejawiać ta zmiana?
- W jaki sposób będzie ona mierzona? Czy Wnioskodawca przewiduje przeprowadzenie ewaluacji? Jeśli tak, to w jaki sposób będzie ona prowadzona?

Przygotowując wniosek, warto również zapoznać się z kartą oceny merytorycznej, którą będą posługiwać się eksperci/teki oceniający/e Wasze wnioski. Karta ta także jest dostępna na stronie Programu.

W ramach kryterium „Jakość produktów, rezultatów i działań” eksperci/teki będą oceniać m.in.:

- Czy i na ile zakładane produkty i rezultaty działań są adekwatne do zidentyfikowanych problemów?
- Czy i na ile zakładane produkty i rezultaty są realistyczne i konkretne? Czy i na ile metody/sposób działania są odpowiednio dobrane, prowadzą do osiągnięcia zakładanych produktów i rezultatów?
- Czy Wnioskodawca przedstawił to w wiarygodny i wyczerpujący sposób?
- Czy i na ile zakładany sposób mierzenia osiągniętych produktów i rezultatów jest adekwatny i miarodajny?

Bardzo Was zachęcamy do tego, aby produkty i rezultaty określać w sposób **przemysłany**. Czasem warto wręcz zacząć od rezultatów, a dopiero potem planować działania, które pozwolą na ich osiągnięcie.

Wasza lista produktów i rezultatów **nie musi być długa** (większa liczba produktów i rezultatów absolutnie nie przekłada się automatycznie na lepszą ocenę wniosku), ale zarówno produkty, jak i rezultaty powinny być:

- **realistyczne** – ich osiągnięcie musi być możliwe w ramach Waszego projektu, biorąc pod uwagę jego skalę, budżet, czas trwania;
Zachęcamy do tego, by podejść do określania liczbowych produktów i rezultatów w sposób rozsądny. To szczególnie ważne, ponieważ w programie Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy produkty i rezultaty stanowią podstawę działania i rozliczenia – zobowiążcie się zatem do tego, co naprawdę jesteście w stanie obiecać.
- **adekwatne** – muszą ściśle dotyczyć problemu, na który odpowiada Wasz projekt, być związane mocno z naszym obszarem wsparcia (jego szczegółowy opis znajdziecie w Podręczniku dla Wnioskodawców i Grantobiorców), a jednocześnie muszą do nich prowadzić działania, które zaplanujecie w Waszym projekcie;
- **konkretne** – muszą być jednoznaczne (zrozumiałe dla Was, dla nas i dla ekspertów/ek) i możliwe konkretne - unikajcie ogólnikowych sformułowań, podawajcie możliwie konkretne wartości;
- **mierzalne** – musi istnieć sposób na sprawdzenie, czy faktycznie dany produkt lub rezultat udało się osiągnąć. Czasem jest to bardzo proste, np. aby stwierdzić fakt, czy powstała strona www, wystarczy na nią wejść, liczbę osób z niej korzystających lub zasięgi postów w mediach społecznościowych można sprawdzić na podstawie

dostępnych statystyk¹, a liczbę warsztatów i ich uczestników można potwierdzić np. listami obecności.

Stwierdzenie, jaka zaszła zmiana w wyniku przeprowadzonych działań bywa często bardziej wymagające. Jeśli np. założycie, że w wyniku Waszych działań wzrośnie współpraca między redakcjami, to musicie się zastanowić, w czym ta aktywność może się objawiać. Być może wystarczy policzenie przejawów takiej aktywności (np. liczby wspólnych inicjatyw, spotkań), ale może się okazać, że niezbędne będzie przeprowadzenie jakiegoś badania wśród odbiorców Waszych działań, porównanie stanu tej współpracy i jej postrzegania przez odbiorców przed i po udziale w Waszym projekcie itd.

Zdajemy sobie sprawę, że w niektórych przypadkach wykazanie skali podniesienia wiedzy / świadomości wśród licznej grupy docelowej może okazać się bardziej czasochłonne, kosztowne i trudniejsze pod względem metodologicznym niż same działania służące podniesieniu wiedzy. W takich przypadkach być może warto zrezygnować z podawania takiego wskaźnika i poszukać jakiejś alternatywy albo właśnie zmierzyć się z nim i przeprowadzić ewaluację z myślą, że ta wiedzę wykorzystacie przy kolejnych Waszych działaniach

W punkcie C4 wypiszcie te produkty i rezultaty, co do których jesteście pewni, że będzie w stanie je w sposób przejrzysty zmierzyć. **Pamiętajcie, że w budżecie projektu można (a często wręcz warto) uwzględnić koszty takiego badania.**

Ważne jest także by zarówno produkty jak i rezultaty, które wskażecie były **kluczowe z perspektywy Państwa projektu** – dotyczyły jego istoty. Zdecydowanie mniej nas interesują poboczne, dodatkowe produkty czy rezultaty. Oczywiście je także można przedstawić, ale istotne jest to, by nie pominąć tych kluczowych.

Zachęcamy do tego, by **zadbać o logikę** – tzn., aby produkty i rezultaty były ze sobą powiązane i by wynikały z przeprowadzonych działań.

Pamiętajcie również, że osiągnięcie poszczególnych wskaźników będzie podlegało weryfikacji na etapie realizacji projektu. Jako Operator Programu możemy zwrócić się do Was z prośbą o przedstawienie dowodów na to, że w projekcie rzeczywiście osiągnęliście zadeklarowane wskaźniki. Źródła pozwalające na weryfikację osiągniętych wskaźników mogą być różne (np. linki do informacji o wydarzeniach, i/lub publikacji powstałych

¹ W przypadku stron www może być niezbędne podpięte bezpłatnych narzędzi do statystyk, w tym takich, które chronią prywatność użytkowników.

w ramach projektu, oświadczenia koordynatora/ki, dokumentacja fotograficzna, korespondencja z instytucjami, raporty podsumowujące ewaluację).

Zwracamy uwagę, że jedynym wymaganym przez nas sposobem **dokumentowania spotkań** (również tych realizowanych w formie on-line) są podpisane oświadczenia koordynatora/ki wskazujące na to, ile osób wzięło udział w danym spotkaniu.

My jako Operator - ani na etapie sprawozdań ani w czasie ewentualnego monitoringu na miejscu - nie będziemy wymagać okazywania nam list obecności. Jeśli zdarzy się tak, że na jakimś spotkaniu nie będzie koordynatora/ki, to on/ona - bazując na wiedzy pozyskanej od innych osób - musi przygotować takie oświadczenie i je podpisać. W treści oświadczenia powinna się znaleźć informacja, kiedy i gdzie odbyło się dane spotkanie i ile osób wzięło w nim udział. W zależności od tego, w którym z produktów i rezultatów wykazujecie dane spotkanie w oświadczeniu powinna znaleźć się także informacja o liczbie uczestników w podziale na płeć i/lub wiek. Więcej na ten temat piszemy przy opisie poszczególnych produktów i rezultatów w rozdziale 2.

Wyjątek stanowią indywidualne formy wsparcia (np. poradnictwo, doradztwo), które stanowi istotną część projektu (np. nie chodzi o sytuacje, gdy ktoś oferuje w ramach projektu łącznie (dla wszystkich uczestników) kilkanaście godzin indywidualnego doradztwa). Jeśli w Państwa projekcie występują takie działania, to prosimy o kontakt z opiekunem/ką Waszego projektu - ustalimy z Państwem jakąś formę dokumentacji (najlepiej taką, jaka jest standardowo stosowana w Waszej organizacji). Ważne, by ta forma dokumentacji była zanonimizowana.

2. Przydatne publikacje i zasoby internetowe

Jak już wspominaliśmy, nasz poradnik absolutnie nie jest kompleksowym opracowaniem. Poniższa lista publikacji i zasobów internetowych również nie wyczerpuje tematu, mamy jednak nadzieję, że okaże się przydatną przy planowaniu i mierzeniu wskaźników produktów i rezultatów Waszych projektów.

1. **Ewaluacja. Jak to się robi?** - publikacja dotycząca planowania, realizacji i wykorzystywania efektów działań ewaluacyjnych, pod redakcją Łukasza Ostrowskiego i Marii Wiśnickiej (<https://stocznia.org.pl/publikacje/ewaluacja-jak-to-sie-robi>)
2. **Box - badanie oddziaływania na kapitał społeczny** - zestaw narzędzi przygotowanych przez Fundację Stocznia do prowadzenia samodzielnych badań i podręcznik, który pomoże zrozumieć, jak one działają (www.kapitalspoleczny.org)
3. **Jak określić cel i rezultaty projektu, aby się z nich rozliczyć?** - artykuł Karoliny Cyran-Juraszek (<https://publicystyka.ngo.pl/jak-okreslic-cel-i-rezultaty-projektu-aby-sie-z-nich-rozliczyc>)
Uwaga: zwracamy uwagę, że autorka w artykule posługuje się nieco innymi pojęciami niż my w naszym Programie.
4. **Jak dobrze ewaluować projekty kulturalne?** – miniporadnik dla realizatorów projektów z zakresu edukacji kulturalnej autorstwa Mai Durlik i Kai Dziarmakowskiej (<https://stocznia.org.pl/publikacje/miniporadnik-ewaluacji-dla-realizatorow-projektow-edukacji-kulturalnej>)